

Barns uppväxtvillkor i bostadens utemiljö skriftväxling med Boverket

Med exempel och utmaning från Lunds kommun

samlat 120803

1. Start, min miniforskning i Lund
2. svar från Boverket 110504
3. min replik 110822
4. svar från Boverket 120126
5. min replik 120131

Från: Lennart Nord [<mailto:l.n@lennartnordarkitekt.se>]

Skickat: den 2 maj 2011 10:14

Till: Hugne, Kerstin

Ämne: barns uppväxtvillkor

Hej

Jag har kommit att göra en miniforskning om barns uppväxtvillkor som de formulerats av SBK i Lund.

Resultatet gör mig nyfiken på den generella frågeställningen.

12 kap nya PBL

7 § Byggnadsnämnden ska ha minst en person med arkitektutbildning till sin hjälp och i övrigt ha tillgång till personal i den omfattning och med den särskilda kompetens som behövs för att nämnden ska kunna fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt.

Hur är det ställt med kompetens och vilja i Lunds stadsbyggnadskontor när det gäller barns uppväxtvillkor?

Jag har utmanats av SBK hantering av Klostergårdsplanen. Kolossen som skall titta ner på den nya restaurangen i Stadsparken.

Därvid hamnade också utemiljöns kvaliteter i fokus.

Mina analyser ledde vidare till det jag kan tolka av SBK hantering av utemiljön i övrigt. Lunds hemsida bjuder på möjligheter. Där ligger detaljplanerna för läsning.

På hemsidan kollar jag ibland föredragningslistorna för Bn, Ks, Kf. Upptäckte av en tillfällighet den rubrik som jag bifogat. "Barnkonsekvenser". Det framgick inte vad som avsågs. Inte heller av det påföljande beslutet.

Jag hade underlag till mitt bifogade PM, skrev detta och skickade det till Ks ledamöter.

Ingen reaktion.

FRÅGA TILL DIG

Vad vet Boverket om kvaliteten på SBK hantering av barns utemiljö, deras uppväxtvillkor i landets kommuner.? Den kompetens och vilja som förutsattes när normerna togs bort.

Är det några som forskar offensivt på detta? Vad finns det för antagna direktiv och riktlinjer i kommunerna?

Lennart Nord
arkitekt SAR MSA
0706 73 42 74

SVAR från Boverket 110504

(Kerstin Hugne delegerar)

Från: Franzén, Emma [Emma.Franzen@boverket.se]

Skickat: den 4 maj 2011 08:51

Till: l.n@lennartnordarkitekt.se

Kopia: Faming, Patrik; Tastare, Mari; Åkerlund, Ulrika

Ämne: SV: barns uppväxtvillkor

Bifogade filer: Strategi sammanfattning.pdf

Hej!

Angående din fråga nedan så skickar jag Socialdepartementets faktablad om regeringens strategi för att stärka barnets rättigheter. Movium – centrum för stadens utemiljö, har ett nationellt ansvar för att samordna, sprida och utveckla kunskap om utvecklande utemiljöer för barn och unga. Mer information hittar du på deras webbplats via länken nedan.

Flera utvecklingsprojekt pågår gällande barns och unga i samhällsplaneringen, exempelvis ett projekt om stadsutveckling med barn i Malmö (se info via länk till Moviums webbplats nedan). Arkitekturmuseet samarbetar med Thorildsplans gymnasiums Teknikprogrammet arkitektur och samhällsbyggande. I två elevutställningar visar de sina visioner om och upplevelser av staden.

Boverket samverkar med Trafikverket i ett regeringsuppdrag om barns och ungas inflytande i samhällsplaneringen. Inom detta projekt jobbar sex kommuner med olika projekt för att utveckla metoder och rutiner för barns och ungas möjligheter att påverka planering och utformning av bland annat nya tågstationer, bostadsområden m.m. Boverkets tidning *Planera bygga bo* nr 5 2010 presenterade detta projekt.

<http://www.movium.slu.se/barnute/index.cfm>

<http://www.movium.slu.se/nyheter/lasmer.cfm?557>

<http://www.arkitekturmuseet.se/utställningar/ungas-ogon/>

<http://www.boverket.se/Om-Boverket/Planera-Bygga-Bo/Artikelarkiv/Artiklar-ur-Planera-Bygga-Bo-52010/>

Detta är ett litet axplock av pågående projekt och aktiviteter inom området. Fler kommuner jobbar med frågan i översiktsplanering och detaljplanering i form av exempelvis barnkonsekvensanalyser. Förhoppningsvis kan dock detta ge dig några ingångar till mer information i frågan.

vänliga hälsningar

Emma Franzén
landskapsarkitekt

MIN REPLIK 110822

Till Boverket

Kerstin Hugne Kerstin.Hugne@boverket.se

Emma Franzén Emma.Franzen@boverket.se

Patrik Faming Patrik.Faming@boverket.se

Mari Tastare Mari.Tastare@boverket.se

Ulrika Åkerlund Ulrika.Akerlund@boverket.se

Barns uppväxtvillkor

110821

Kära landskapsarkitekter!

Jag återkommer till mina frågor från början av maj.

Ni gjorde mig besviken. Jag ställde tre konkreta frågor.

Ni svarar med annat. Slår upp öppna dörrar. Ni vet, att jag vet det ni hänvisade till.

Mina frågor står kvar. Jag menar att de är viktiga, ytterst angelägna.

1. Vad vet Boverket om kvaliteten hos landets Sbk (motsv) hantering av barns uppväxtvillkor i utemiljön? (Den kompetens och vilja som förutsattes när normerna togs bort.)
2. Är det några som forskar offensivt på detta? Just detta! 'Kvaliteten på hanteringen'.
3. Och, Vad finns det för antagna direktiv och riktlinjer i kommunerna? Har Boverket sammanställningar?

Jag har varit del i barnforskarkretsen sedan lekmiöljörådets dagar. Lekmiljö- och därefter Barnmiljörådet som fokuserade på just uppväxtvillkoren i utemiljö, hemma och på skolgårdar. Kretsen vidgades, antalet forskare ökade. Barnmiljö blev barnombudsman och myndighet, FN's barnkonvention kom i fokus. Pedagogik blev juridik.

Barns rättigheter handlar nu om allt annat än lek, lekmiljö, om förutsättningar för utveckling av förmågor och kreativitet. "Vad blir det för vuxna av barn som inte fick leka?" citerar jag mig själv.

När konsekvensbedömningar i detaljplaner av barn hänvisar till Fn's barnkonvention blir jag undrande. När jag följer upp det i Lunds kommun, i deras detaljplaner, förstår jag att uttrycket inte har något kvalitativt innehåll. Inte har metod bakom. Direktiv, program finns det i ett 'grönprogram' taget av fullmäktige -06. Men det är verkningslöst.

Boverket har ansvar för kunskap, överblick och uppföljning av planering och byggande. Det faller naturligt att fråga er om tillståndet i landet.

Jag frågar alltså igen.

Om era tips:

Regeringens strategi lämnar stora frågetecken. Sök på texten, så finner ni att "lek" förekommer två gånger: båda i orden "barn som kollektiv". "Uppväxtvillkor" förekommer inte alls, inte heller "uppväxt". Inte "villkor", annat än i sammanställningen "levnadsvillkor" (10 ggr)

Ordvalet "levnadsvillkor" är underligt. Uppväxt är dynamiskt, uttrycker en process, barnets utveckling och mognad. Levnadsvillkor är hur det är. Barnens villkor i 'stötvis' genom tiden. I alla händelser handlar de tio tillfällena inte om lek. Utom möjligen indirekt som administrativt ansvar

- Aktuell kunskap om dessa skall ligga till grund för beslut som rör barn
 - ... i berörda verksamheter ...
 - ... kunskap om barns rättigheter ...
 - Kommuner och landsting har ansvaret ...
 - I text: Aktuell kunskap om dessa ... som den första ovan
 - ... på lokal, regional och nationell nivå
 - (kunskap) inhämtas genom såväl kvalitativa och kvantitativa kartläggningar som studier och forskning
- om lekmöjligheter?*
om lekmöjligheter?
om lekmöjligheter?
om lekmöjligheter?
- om lekmöjligheter?*
om lekmöjligheter?
- ... barn inte diskrimineras ...
 - ... helhetsbild på utvecklingen ...
 - ... granskningar ... för förbättring ...
- om lekmöjligheter?*
om lekmöjligheter?
om lekmöjligheter?

Det skulle kunna handla om **lekmöjligheter**. Men det står aldrig det.

I de inledande sammanfattande punkterna står det:

- Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter
- Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken

Och texten slutar också med:

"Det är viktigt att barn själva får uttrycka sina åsikter i samband med uppföljningar och utvärderingar av beslut och åtgärder som rör dem, t.ex. när det gäller det stöd eller den vård de får"

Gäller det också **om lekmöjligheter**?

Hur skulle det gå till i planprocessen? Framtida inflyttande barn som remissinstans? Barn 0 – 18. Skillnaden mellan Rättigheter och Möjligheter kan vara hur stor som helst.

Fn's barnkonvention nämner lek endast i artikel 31: "... rätt till vila och fritid, till lek och rekreation..."

Vad är då lek? Vad innebär en referens till konventionen?

Artikel 6, den grundläggande om "barns rätt att utvecklas", borde innebära krav på **lekmöjligheter**, men det står inte så.

Att barn leker är något vi tar för givet. Kanske. Men leken kräver något att leka i och med.

Forskarkretsen jag refererar till har mötts en, två gånger per år. Förr hos Barnombudsmannen senare på berörda universitetsinstitutioner.

Problemet är att forskarna är singulariteter, har sina forskningsprojekt/-ambitioner. Var och en sin lilla specialitet, sitt fokus. Man redovisar sitt (om det finns tid). Någon sammanfattande effekt får det inte. Movium har på senare tid fått något slags samordningsansvar. Må det ge resultat.

Men den kunskapsutveckling som sker, tycks inte gälla specifik och generell granskning av vad som sker i kommunerna, inte vad jag har kunnat upptäcka. Därför frågar jag er med överblick och ansvar. Och hur ser det ut på de berörda skolorna som skapar kompetenserna till Sbk och Lst? Jag har för min del lämnat min lärarroll för ganska länge sedan nu.

Med PBL togs det normativa i planeringen bort. Inte minst för utemiljön. Man menade att nu hade (stor)kommunerna resurser och kompetens att sköta kvalitetsfrågorna själva.
Från mitt perspektiv, med studien av Lunds detaljplaner och därutöver allmänna erfarenheter av bostadsbyggandet i landet -- tolkningar med min professionalitet – så verkar det inte stå rätt till.

Utan överblick, insikt och problematisering händer ingenting – utom att vi knäcker kreativiteten hos morgondagens svenskar.

Eller -- hur gör man om man inte får normera krav på utemiljön?

Lennart Nord
arkitekt SAR MSA

SVAR från Boverket 120126

Från: Åkerlund, Ulrika [<mailto:Ulrika.Akerlund@boverket.se>]

Skickat: den 26 januari 2012 08:55

Till: md16974@tele2.se

Kopia: Tastare, Mari; Faming, Patrik; Hugne, Kerstin; Svensson, Petra; Isén-Nordbeck, Britta

Ämne: Barns uppväxtvillkor Dnr 1154-234/2012

Dnr 1154-234/2012

Barns uppväxtvillkor

Hej!

Du lyfter angelägna frågor gällande barns uppväxtvillkor och behandlingen av dessa i den kommunala fysiska planeringen. Boverket är medveten om bristen på kunskap hos kommunerna gällande barns och ungas uppväxtvillkor och behov av miljöer för lek, och försöker därför verka för bättre tillämpning av lagen genom vägledning inom ramen för de uppdrag som vi har. Under 2012 har Boverket ett regeringsuppdrag tillsammans med Statens Folkhälsoinstitut, länsstyrelserna och Sveriges kommuner och landsting, om samhällsplanering som stimulerar ökad fysisk aktivitet i vardagen. I detta projekt väljer Boverket att lyfta barnens landskap som ett särskilt fokusområde. Här pågår samarbete med Movium och forskare för att lyfta fram barnperspektivet och barns perspektiv i utemiljön. Även inom detta projekt kommer vägledningsmaterial att tas fram.

För att konkret svara på dina frågor så:

1. Boverket följer varje år upp tillämpningen av plan- och bygglagen i landet genom enkäter och dialog med länsstyrelser och kommuner. 2011 saknade en tredjedel av Sveriges kommuner en stadsarkitekt eller motsvarande. Detta är ett hot mot god tillämpning av PBL i allmänhet och tillgodoseende av barns bästa i planeringen specifikt. Boverkets uppgift är att stärka kompetensen och kunskapen hos de planerare som är verksamma och beslutsfattande. Detta arbete pågår genom ett antal projekt, se nedan.
2. Vad beträffar forskning på är Boverket med i det nationella forskarnätverket Barn, unga och byggd miljö (BUB) som träffas en gång per år och skickar ut nyhetsbrev. Boverket bedömning är att forskningen i detta nätverk framförallt rör barns tillgänglighet och rörlighet, tillgång till lekmiljöer m.m. och i liten utsträckning kvaliteten på hanteringen av barns uppväxtvillkor i planeringen på stadsbyggnadskontoret eller motsvarande.
3. Boverket har inga sammanställningar av direktiv och riktlinjer gällande hanteringen av barns och ungas uppväxtvillkor i planeringen, men vi vet att frågan är aktuell i många kommuner bl.a. genom regeringsuppdraget om barns och ungas delaktighet i samhällsplaneringen som Boverket har tillsammans med Trafikverket, se länk nedan. Inom ramen för detta uppdrag kommer vägledningsmaterial till kommuner och skolor att tas fram. Ett exempel är Göteborg där det finns en tydlig inriktning på barnperspektiv i stadsplaneringen genom att det i direktiven till budgeten står att »All stadsplanering och byggnation ska utgå från

barnperspektiv...« »...Planeringsarbetet ska utvecklas mot en mer inkluderande process där barn och unga får inflytande över hur deras stad utformas...«. Budgeten är fattad av kommunfullmäktige. I Göteborg har kommunen också utvecklat ett barnkonsekvensanalysverktyg som sedan 2012 ska tillämpas på varje plan. I bristen på normer har Malmö stad tagit fram ett dialog-pm som underlag för kommande planering gällande normer för storlek på förskolegård. I Stockholm stad har kommunen gjort en utredning om barns tillgänglighet till lekmiljöer.

- ? Läs mer om projektet med Trafikverket och de sex pilotkommunerna på <http://www.trafikverket.se/Foretag/Planera-och-utreda/Samhallsplanering/Tatort/Barn-och-unga-i-samhallsplaneringen/>
- ? Barnkonsekvensanalys i Göteborg http://www.goteborg.se/wps/portal/!ut/p/c4/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3gjU-9AJyMvYwMDSycXA6MQFxpNDPwtTlwMnM_2CbEdFAO3nRdY!/?WCM_PORTLET=PC_7_25KQB_2J3009BD02TD41N8520B7000000_WCM&WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/goteborg.se/goteborg_se/invanare/bygga_bo/stadsplanering/akt_n300_opa_barnperspektiv
- ? Samhällsplanering för ökad fysisk aktivitet – fördjupad projektbeskrivning <http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/2011/Samordning-och-utveckling-av-samhallsplanering.pdf>

Vänliga hälsningar

Ulrika Åkerlund
Landskapsarkitekt LAR/MSA

MIN REPLIK 120131

Tack för svar Ulrika

Tror inte jag hade nöjet att ha dig som elev. Du är väl för ung för det.

Barns uppväxtvillkor har varit angelägna frågor länge. Ända sedan PBL kom. Så Boverket har haft mycket tid på sig.

Men jag tar de tre frågorna först

- 1 Vad vet Boverket? Vad ger era enkäter och dialog för besked? Hur många SBK (motsv) har egna kvalitetskrav för utemiljön? Hur många kommuner har (som Lund) sådana krav som direktiv? Hur är det med efterlevnaden (som i Lund)? Skulle stadsarkitekt vara en garanti för detta? Klart alla skall ha stadsarkitekter, gärna kommunarkitekter också (=landskapsarkitektkompetens, med ansvar för människans landskap, 'mellan husen och mellan haven')
- 2 några som forskar? På just detta. Din bedömning är nog riktig – eller värre. Själva leken har kommit ur fokus. Barns lekande, individens kreativitet tas för given. Men inte vad det kräver. Göteborgs BKA-vektyg intresserar sig för lek=samspel. Med många ord. Forskningen efter kriget fram mot nittioalet fokuserade leken som sådan. Kajenns dikt (bifogad) stod som perfekt sammanfattning. Nu tycks man inte bry sig. I detaljplanering (tills du visar något annat), skolgård måste man inte ha och förskolor får slåss för utemiljö. Det är märkligt att de administrativa förutsättningarna för barns utemiljö är ointressant för forskarvärlden. Barnkonventionen är ju så oerhört juridisk. Maktens tillämpning och konsekvenser. Bifogar det senaste från Lund.
- 3 sammanställning direktiv och riktlinjer. Har ni inte. 'kommer att' skriver du. Efter alla dessa år. Aktuellt i många kommuner skriver du (hur många?). På vad sätt? Som i Lund, där fråga om "**barnkonsekvenser av kommunala beslut**" fanns på Ks dagordning i mars -11. Det som fick mig att reagera. Bifogar på nytt. Jag har sedan fortsatt och fördjupat min undersökning i kommunen och delgivit den Bn och Ks. Inga reaktioner. Ingen ändrat formuleringspolicy hos SBK som synes. Avser ni att fråga Lund?

Ni måste lära kommunerna att FNs barnkonvention inte innehåller några krav eller riktlinjer som är tillämpbara i detaljplanering när de nu inte kan läsa sig till det själva. Och det fort! Makalöst oprofessionellt är det.

För övrigt. Att Boverket är sent på det kan ju inte du rå för. Vägledningsmaterial skall det bli, skriver du, om behovet av fysisk aktivitet också i barnens landskap. Må det inte stanna vi det "barnperspektiv" alla skriver. Till föga konkretion för barnens lek. Men å andra sida kan du/ni inte gärna vidga ett av fokusområdena. Du vänder på kuttingen. Barns behov att leka och ha plats för det ger fysisk aktivitet och mycket mer. Man kan inte säga tvärtom att fysisk aktivitet ger lek. Brännboll är inte lek osv. Läs Johan Asplund *Det sociala livets elementära former*, och Margareta Forsgård *Skolgårdens lekspråk*

Jag har insett något viktigt. I vardagsspråket talar vi om barn och ungdomar. Av goda skäl. Men Barnkonventionen har fått oss att tala om barn för båda delarna. "Barn är alla människor till 18 år". Det är kanske ett skäl till den märkliga kantring av synsättet vi lever med. Barn till 11 eller 12 sedan ungdomar (tonåringarna) ger annat förhållningssätt.

Vi måste vara noga med orden. Till exempel, "Lyfta fram" är väl bra men ändå väldigt halvhjärtat. Du nämner Malmö, Göteborg, Stockholm som exempel på utveckling. Inte fler av nära 300? Jo Trafikverkets kommuner.

Men de handlar om projekt man driver, med barn och ungdomars del i samhällsprocesserna. "De skall bestämma mer."

I Malmö egna normer(?) för förskoletomter. Stockholm har de ambitiösa sociotopkartorna – till vilken praktisk effekt? Barns lek hemma når de inte ner till. I Göteborg direktiven att "planering och bygge skall utgå från barnperspektiv". Låter bra, men gör det det? Det är ju samma i Lund utan effekt.

Göteborg har sitt BKA-vertyg. Handlar heller inte om lekens villkor. Vad finns det utanför dörren när jag går ut med lillplutten. Vad är det jag sedan släpper ut mitt barn till ...

Kan hen leka där? Det är mitt ärende. Det kunde hen göra förr. Inte nu. Alltför ofta.

Hälsningar

Lennart Nord
arkitekt SAR MSA